

Research Paper

Investigating Facilitators and Barriers in the Tendency of Older Adults to Third-Generation Universities

Sara Maghare Dehkordi¹ , *Samaneh Pourhadi² , Masoud Lotfizadeh³ , Shima Sum²

1. Student Research Committee, Babol University of Medical Sciences, Babol, Iran.

2. Social Determinants of Health Research Center, Health Research Institute, Babol University of Medical Sciences, Babol, Iran.

3. Social Determinants of Health Research Center, Shahrekord University of Medical Sciences, Shahrekord, Iran.

Citation Maghare Dehkordi S, Pourhadi S, Lotfizadeh M, Sum Sh. [Investigating Facilitators and Barriers in the Tendency of Older Adults to Third-Generation Universities (Persian)]. *Iranian Journal of Ageing*. 2025; 20(1):38-51. <http://dx.doi.org/10.32598/sija.2024.593.5> <http://dx.doi.org/10.32598/sija.2024.593.5>

ABSTRACT

Objectives With the progress in the last century and the increased population of older adults, their social importance in society has become more prominent, and with the beginning of old age and retirement, most retired older adults face changes in different aspects of their lives. Given the favorable impact of learning on people's well-being, the role of universities in the general health of third-generation learners (adults between the ages of 50 and 75 years who do not have regular job or family responsibilities) and their lack of expansion in our country, this study determines facilitators and barriers in the tendency of older adults to third generation universities.

Methods & Materials This qualitative study was conducted using content analysis with 19 members of the Shahrekord Retirees' Center, who had retired at least one year ago and were selected using purposive sampling with maximum variation (in terms of demographic characteristics) as well as in-depth, semi-structured interviews. The interviews were transcribed word by word and continued until data saturation was achieved. The content analysis of the interviews was done by determining the conceptual units, accurate coding, and continuous comparison, and gradually, subthemes and themes were created.

Results From all the interviews, 364 initial codes were drawn, and the codes obtained from data analysis were assigned to two themes, obstacles to the tendency of older adults to university, including 7 subthemes (changing the learning process with increasing age, distance, and transportation, lack of social trust, socio-economic problems, not having enough opportunities, the presence of disabilities in old age, concern for young people) and facilitating factors for the tendency of older adults to university, including 7 subthemes (existence of well-being and comfort in life, lack of responsibilities and costs, existence of support and special privileges, increasing the level of awareness and culture, localization University and programs, the participation of capable retirees in programs, the importance of different views or interests of people).

Conclusion Considering the change in the learning process of older people, the lack of social trust in society, economic-social problems, the concern of distance and transportation, and the existence of disabilities in old age, a working group of specialists and pundits is necessary to provide the required infrastructure. The need to formulate, revise, and monitor the implementation of the laws of third generation universities is formed to take appropriate planning and organization to remove obstacles and create third generation universities based on the cultural and social characteristics of Iranian society, which is an important step toward promoting and improving the quality of life of the older adults.

Keywords Facilitators, Barriers, Older adults, University

Article Info:

Received: 17 Sep 2023

Accepted: 04 Mar 2024

Available Online: 01 Apr 2025

* Corresponding Author:

Samaneh Pourhadi, Assistant Professor.

Address: Social Determinants of Health Research Center, Health Research Institute, Babol University of Medical Sciences, Babol, Iran.

Tel: +98 (11) 32190101

E-mail: samaneh.pourhadi@gmail.com

Copyright © 2025 The Author(s);

This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (CC-BY-NC: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/legalcode.en>), which permits use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited and is not used for commercial purposes.

Extended Abstract

Introduction

In recent years, socio-economic development, declining fertility, and increasing life expectancy have created significant changes in the structure of the world's population [1].

Accordingly, the role of the elderly and their social importance in society will become more prominent than ever [4, 5]. With the onset of old age and retirement, most retired elderly people face changes in different dimensions of life [5, 6]. Since some studies have shown the positive impact of learning on the health and well-being of individuals, universities can play a key role in the overall personal and social health of third age learners (adults aged 50-75 years who do not have regular work or family responsibilities) by communicating more effectively with them [14, 15]. Due to the lack of expansion of such universities in our country, this study determines the facilitators and barriers to the tendency of older adults to third generation universities.

Methods & Materials

The present qualitative study was conducted in 2021 using content analysis and a conventional approach after approval by the Ethics Committee of [Babol University of Medical Sciences](#) using a purposive sampling method. In this way, 19 members of the Shahrekord Retirement Association (Shahrekord City, Iran) and individuals introduced by the participants were selected, who had been retired for at least one year and had the maximum diversity of gender and education level. In addition to literacy, there was a willingness to participate in interviews and the ability to communicate verbally. The data collection method was semi-structured in-depth interviews, which continued until data saturation was reached (i.e., concept development was well-established and the continuation of the interview did not add any new data to the previous data [29]).

Each interview was immediately transcribed after execution and, after several reviews, was broken down into constituent semantic units and the smallest meaningful units (codes). Codes were extracted from the interview texts by the professor and the student independently using MAXQDA software, version 10. The codes were then reread to replace the sub-categories and main categories based on semantic similarity, and eventually, the researcher and participants reached a shared meaning about the categories. The location and

time of the interviews were based on the elderly person's preference. The results of each interview guided the next interview. The questions were included in the interview guide format and were reviewed by several expert professors (2 gerontologists and 1 community health professional) to determine their validity. Subsequently, at least one pilot interview was conducted, preferably after an initial introduction and familiarization with a general and open-ended question.

Results

To determine the acceptability of the data, there was continuous engagement with the topic and data. The opinions of the research team professors were used in connection with the interview process and data analysis. The interview text and extracted codes, and sub-classifications were discussed with 4 experts in the health of the elderly. To determine the validity of the findings, all activities were recorded, and a report of the research process was presented. Additionally, to ensure the acceptability and reliability of the data obtained in the study, the observer review method was used so that the findings were based on real data.

In addition, for transferability, the researcher made this possible by using a sampling method with maximum diversity (in terms of demographic characteristics including age, gender, education level, socio-economic status (income, place of residence), and number of years since retirement), and some of the study results were confirmed by participants or similar backgrounds. Meanwhile, the discussion and comparison of the findings of the present study with other studies have been examined and used to assess the relevance of the data. A total of 364 preliminary codes were extracted from the total number of interviews. The codes obtained during the analysis process are divided into 2 main categories: barriers in the tendency of older adults to university, including 7 subgroups (changes in the learning process with age, distance and transportation, lack of social trust, socio-economic problems, lack of sufficient opportunities, disabilities in old age, concern for young people); facilitators in the tendency of older adults to university were divided into 7 subgroups (the presence of well-being and comfort in life, the absence of responsibility and expense, the presence of support and special privileges, increasing the level of awareness and culture, localization of the university and programs, the participation of capable retirees in programs, and the importance of different perspectives or interests of individuals).

Conclusion

Considering the change in the learning process of individuals with increasing age, the lack of social trust in society, socio-economic problems, concerns about distance and transportation, and the presence of disabilities in old age, relative well-being and comfort in life, favorable physical conditions, and support for individuals are necessary for people to tend to such universities and it is necessary to form a working group of experts and experts to provide the necessary infrastructure and to formulate, review, and monitor the implementation of the laws of third-generation universities, so that appropriate planning and organization can be used to remove obstacles and create third-generation universities based on the cultural and social characteristics of Iranian society, which is an important step towards promoting and improving the quality of life of the elderly. Mass media can also influence the level of awareness, skills, and culture of individuals by advertising, informing, and expressing the goals and programs of third-generation universities.

Ethical Considerations

Compliance with ethical guidelines

This study was approved by the ethics committee of [Babol University of Medical Sciences](#) (Code: IR.MUBABOL.HRI.REC.1400.018)

Funding

This study was extracted from the MSc thesis of the first author at the Student Research Committee, [Babol University of Medical Sciences](#), Babol City, Iran.

Authors' contributions

All authors equally contributed to preparing this article.

Conflicts of interest

The authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments

The authors express their gratitude and appreciation for the support of the respected elderly people and [Babol University of Medical Sciences](#) in conducting this research.

مقاله پژوهشی

عوامل تسهیل گر و موانع در گرایش سالمندان به دانشگاه‌های نسل سوم

سارا مغاره دهکردی^۱، *سمانه پورهادی^۲، مسعود لطفی‌زاده^۳، شیما سام^۴

۱. کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشگاه علوم پزشکی بابل، بابل، ایران.

۲. مرکز تحقیقات عوامل اجتماعی مؤثر بر سلامت، پژوهشکده سلامت، دانشگاه علوم پزشکی بابل، بابل، ایران.

۳. مرکز تحقیقات عوامل اجتماعی مؤثر بر سلامت، دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد، شهرکرد، ایران.

Citation Maghareh Dehkordi S, Pourhadi S, Lotfizadeh M, Sum Sh. [Investigating Facilitators and Barriers in the Tendency of Older Adults to Third-Generation Universities (Persian)]. *Iranian Journal of Ageing*. 2025; 20(1):38-51. <http://dx.doi.org/10.32598/sija.2024.593.5>

<http://dx.doi.org/10.32598/sija.2024.593.5>

چکیده

اهداف: با پیشرفت‌های موجود در قرن اخیر و افزایش تعداد سالمندان، اهمیت اجتماعی آنان در جامعه پر رنگ‌تر می‌شود و با شروع دوره سالمندی و بازنشستگی اغلب سالمندان بازنشسته با تحولاتی در ابعاد مختلف زندگی روبه‌رو می‌شوند. با توجه به تأثیر مثبت یادگیری بر بهزیستی افراد، نقش دانشگاه‌ها در سلامت عمومی فراگیران نسل سوم (افراد بزرگسال در محدوده سنی ۵۰ تا ۷۵ سال که دارای مسئولیت شغلی منظم یا خانوادگی نیستند) و عدم گسترش آن‌ها در کشور ما، این مطالعه با هدف تعیین عوامل تسهیل گر و موانع در گرایش سالمندان به دانشگاه‌های نسل سوم انجام شد.

مواد و روش‌ها: مطالعه حاضر با رویکرد کیفی و کاربرد روش تحلیل محتوا بر ۱۹ نفر از اعضای کانون بازنشستگان شهر شهرکرد که حداقل ۱ سال از بازنشستگی آن‌ها گذشته بود و حداکثر تنوع را از لحاظ ویژگی‌های جمعیت‌شناختی داشتند، با استفاده از نمونه‌گیری مبتنی بر هدف و مصاحبه‌های عمیق نیمه‌ساختار یافته انجام شد. مصاحبه‌ها کلمه‌به‌کلمه پیاده شدند و تا جایی ادامه یافتند که اطلاعات از نظر محقق به اشباع رسید. با تعیین واحدهای مفهومی، کدگذاری دقیق و روش مقایسه‌ای مداوم، تحلیل محتوای مصاحبه‌ها صورت گرفت و به تدریج زیرطبقات و طبقات اصلی شکل گرفتند.

یافته‌ها: از مجموع مصاحبه‌ها ۳۶۴ کد مقدماتی استخراج شد. کدهای به‌دست‌آمده طی فرایند تحلیل در ۲ دسته اصلی، موانع موجود در گرایش سالمندان به دانشگاه شامل ۷ زیرگروه (تغییر فرآیند یادگیری با افزایش سن، مسافت و حمل‌ونقل، وجود نداشتن اعتماد اجتماعی، مشکلات اقتصادی-اجتماعی، نداشتن فرصت کافی، وجود ناتوانی‌ها در دوره سالمندی و دغدغه داشتن برای جوانان) و عوامل تسهیل گر در گرایش سالمندان به دانشگاه شامل ۷ زیرگروه (وجود رفاه و آسایش در زندگی، نداشتن مسئولیت و هزینه، وجود حمایت و امتیازات ویژه، افزایش سطح آگاهی و فرهنگ، بومی‌سازی دانشگاه و برنامه‌ها، مشارکت بازنشسته‌های توانمند در برنامه‌ها و اهمیت تفاوت نگاه یا علایق افراد) قرار گرفتند.

نتیجه‌گیری: با توجه به تغییر فرآیند یادگیری افراد با افزایش سن، عدم وجود اعتماد اجتماعی در جامعه، مشکلات اقتصادی-اجتماعی، دغدغه مسافت و حمل‌ونقل، وجود ناتوانی‌ها در دوره سالمندی، لازم است کارگروهی از متخصصین و صاحب‌نظران جهت فراهم نمودن زیرساخت‌های مورد نیاز و تدوین، بازنگری و نظارت بر اجرای قوانین دانشگاه‌های نسل سوم تشکیل شود تا با برنامه‌ریزی و سازمان‌دهی مناسب در جهت رفع موانع و ایجاد دانشگاه‌های نسل سوم بر پایه ویژگی‌های فرهنگی و اجتماعی جامعه ایرانی اقدام شود که گام مهمی در جهت ارتقا و بهبود کیفیت زندگی سالمندان محسوب می‌شود.

کلیدواژه‌ها: عوامل تسهیل گر، موانع، سالمند، دانشگاه

اطلاعات مقاله

تاریخ دریافت: ۲۶ شهریور ۱۴۰۲

تاریخ پذیرش: ۱۴ اسفند ۱۴۰۲

تاریخ انتشار: ۱۲ فروردین ۱۴۰۴

* نویسنده مسئول:

دکتر سمانه پورهادی

نشانی: بابل، دانشگاه علوم پزشکی بابل، مرکز تحقیقات عوامل اجتماعی مؤثر بر سلامت، گروه بهداشت عمومی و سلامت سالمندی، دانشکده بهداشت.

تلفن: ۰۱۱-۳۲۱۹۰۱۰۱ (۱۱) +۹۸

پست الکترونیکی: samaneh.pourhadi@gmail.com

Copyright © 2025 The Author(s);

This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (CC-BY-NC: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/legalcode.en>), which permits use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited and is not used for commercial purposes.

مقدمه

طی سال‌های اخیر، توسعه اجتماعی-اقتصادی، کاهش باروری و افزایش امید به زندگی، تغییرات قابل‌ملاحظه‌ای را در ساختار جمعیت جهان ایجاد کرده است [۱]، به‌طوری‌که انتظار می‌رود وزن جمعیت از گروه‌های سنی جوان به گروه‌های سنی بالا منتقل شود. در عصر حاضر جمعیت بسیاری از کشورها به سمت سالمندی پیش می‌رود و انتظار است در آینده سایر کشورها نیز این پدیده را تجربه کنند. بنابراین می‌توان گفت سالمندی جمعیت، پدیده جهانی و فراگیر است [۲]. مطابق با پیش‌بینی سازمان بهداشت جهانی^۱ در سال ۲۰۱۸ جمعیت افراد ۶۰ سال به بالا در جهان طی سال‌های ۲۰۱۵ تا ۲۰۵۰، ۲ برابر شده و از ۱۲ درصد به ۲۲ درصد خواهد رسید [۳]. در ایران نیز باتوجه به آمارهای جمعیتی گزارش شده در سال ۱۳۹۵، پیش‌بینی می‌شود جمعیت بالای ۶۰ سال کشور در سال ۱۴۲۹ به ۲۴ درصد برسد [۴]. بدین ترتیب، نقش سالمندان و اهمیت اجتماعی آنان در جامعه از هر زمان دیگری پررنگ‌تر خواهد شد [۵، ۶] و به دنبال آن مدیریت راهبردی «موج سالمندی» در دهه آینده اهمیت بسزایی پیدا می‌کند. از این‌رو انتخاب نقشه راه صحیح در برخورد با این پدیده جمعیتی به کشور کمک خواهد کرد تا از مشکلات احتمالی ناشی از آن به‌درستی عبور کند [۷].

پس از پایان میانسالی و شروع دوره سالمندی، با گذشت سال‌ها تلاش، به‌خصوص درمورد مشاغل غیرآزاد که معمولاً افراد در یک سازمان کاری یا نهادی مشغول به کار بوده‌اند، بازنشستگی رخ می‌دهد [۸، ۹]. پدیده‌ای که به‌صورت عبور از نقشی دیگر و آغاز مرحله جدیدی از زندگی تعریف شده، در عصر حاضر با پیشرفت‌های اجتماعی-صنعتی اهمیت ویژه‌ای پیدا کرده و در زندگی هر فرد به‌عنوان یک رخداد تنش‌زای مهم به شمار می‌رود [۵، ۶، ۱۰-۱۲].

بازنشستگی و سالمندی به‌عنوان مرحله خاصی از زندگی انسان عمدتاً با یکدیگر در ارتباط هستند و دارای تقارن زمانی می‌باشند [۶، ۸، ۹]. این هم‌زمانی برای اغلب سالمندان بازنشسته با تغییر و تحولاتی در ابعاد روانی، جسمی، اجتماعی، اقتصادی، معنوی و سبک زندگی فرد همراه است [۵، ۶، ۹، ۱۰، ۱۳]. در این زمان از نشانه‌هایی که افراد به اشکال گوناگون تجربه می‌کنند، به‌عنوان سندرم بازنشستگی یاد می‌شود. علائم آن می‌تواند شامل پوچی و بی‌هدفی احتمالی، احساس به پایان خط رسیدن، نگرانی، ترس از طرد شدن، افسردگی، اضطراب، نارضایتی و از دست دادن عزت نفس باشد [۶، ۹، ۱۳].

بنابراین محققان، توجه بیشتر به برنامه‌هایی جهت حفظ و بهبود سلامت عمومی بازنشستگانی که در حال نزدیک شدن به سالمندی هستند یا در آینده نزدیک به آن می‌رسند را ضروری می‌دانند [۹]. در بعضی مطالعات تأثیر مثبت یادگیری بر سلامتی و بهزیستی افراد نشان داده شده است. به همین دلیل دانشگاه‌ها می‌توانند نقش اصلی را در سلامت عمومی فردی و اجتماعی فراگیران نسل سوم (افراد بزرگسال در محدوده سنی ۵۰ تا ۷۵ سال که دارای مسئولیت شغلی منظم یا خانوادگی نیستند)، از طریق ارتباط مؤثرتر با آنان ایفا کنند [۱۴، ۱۵]. به‌منظور تعلیم‌وتربیت بزرگسالان مدل‌های متنوعی ارائه شده که مدل آندراگوزی معروف‌ترین آن‌هاست. آندراگوزی از دیدگاه نولز، دانش و هنر آموزش بزرگسالان است. به‌عبارت دیگر هرگونه فعالیت هدایت‌شده حرفه‌ای که هدف آن تغییر شخص بزرگسال باشد [۱۶]. این مدل مبتنی بر مشارکت و انگیزه یادگیرندگان، نیازمحور و تجربه‌گرا است که بر دو فرض استوار می‌باشد:

۱. یادگیرندگان بزرگسال دیدگاه روشنی از نیازهای خود دارند.
۲. تنها زمانی یادگیری معنی‌دار برای بزرگسالان اتفاق می‌افتد که تجربیات زندگی‌شان بتواند در آموزش‌هایی که دریافت می‌کنند، گنجانده شود.

فناوری‌های یادگیری آندراگوزی راه حلی واقعی برای مسئله آموزش مادام‌العمر ایجاد می‌کند و به‌عبارتی آن را هنر پرورش استعدادها و فردی می‌دانند که دارای شش اصل نیاز به دانستن، خودپنداره فراگیران، تجربه فراگیران، آمادگی برای یادگیری، تمایل به یادگیری و انگیزه برای یادگیری می‌باشد [۱۷].

دانشگاه نسل سوم، یکی از سازمان‌های پیشرو در زمینه یادگیری بزرگسالان می‌باشد [۱۸] که منشأ آن را می‌توان در قوانینی که توسط دولت فرانسه در سال ۱۹۶۸ تصویب شده و در زمان دانمارک نوزدهم و با ایده دانشگاه مردمی جست‌وجو کرد. اولین مرکز برای سالمندان به نام دانشگاه نسل سوم^۲ (U3A) در فرانسه در سال ۱۹۷۳ به ابتکار پیر والاس، استاد حقوق بین‌الملل و جامعه‌شناسی تأسیس شد که هدف آن بهینه‌سازی شرایط زندگی برای آنان و ایجاد فرصت‌هایی برای توسعه همه‌جانبه بود [۱۹، ۲۰]. منظور از اصطلاح دانشگاه در اینجا گردآمدن افرادی هم‌فکر است که به تدریس تمایل دارند و افرادی که می‌خواهند با سازمان‌دهی آن‌ها در گروه‌های آموزشی به یادگیری ادامه دهند [۲۱]. این دانشگاه‌ها که به‌عنوان یک ابتکار بین‌المللی در واکنش به تغییرات سریع اجتماعی-جمعیتی در جوامع ایجاد شدند [۲۲]، با مجموعه‌ای از فعالیت‌های آموزشی، یکی از موفق‌ترین ارائه‌دهندگان آموزش به بزرگسالان هستند و در سراسر دنیا در جهت بهبود کیفیت زندگی آنان به‌عنوان هدف اصلی تلاش می‌کنند [۱۴، ۲۲-۲۵].

2. University Third Age (U3A)

1. World Health Organization (WHO)

به داده‌های قبلی اضافه نکند [۲۹]. علاوه بر این داده‌ها با روش مصاحبه انفرادی عمیق و نیمه ساختاریافته به صورت حضوری با رعایت فاصله فیزیکی (در زمان شیوع بیماری کووید-۱۹) در مکان‌هایی که افراد شرکت کننده می‌توانستند به منظور مصاحبه عمیق مشارکت کنند، به دست آمد.

در این پژوهش سؤالات مورد پرسش براساس نظرات تیم ناظر بر پژوهش تنظیم و در قالب راهنمای مصاحبه گنجانیده شدند. مدت زمان مصاحبه‌ها با توجه به شرایط شرکت کنندگان از جمله توانایی و حوصله سالمندان جهت گفت‌وگو از ۳۰ تا ۸۰ دقیقه بودند. مصاحبه‌ها با سؤال کلی و باز «لطفاً برامون تعریف کنید که در طول یک روز به چه مشغول هستید و چه کارهایی انجام می‌دهید» آغاز شد. سپس، به تدریج سؤالات بر درک معنای اوقات فراغت در سالمندان بازنشته و نگاه آنان به انجام فعالیت‌های جدید و آموزش متمرکز شد. بعد از آن محقق با ارائه توضیحاتی در مورد دانشگاه‌های نسل سوم و نحوه فعالیت‌های آن‌ها، دیدگاه و تمایل سالمندان نسبت این دانشگاه‌ها را سؤال پرسید و در ادامه از آنان خواسته شد در مورد مهم‌ترین موانع و عوامل تسهیل‌گر جهت گرایش سالمندان به دانشگاه‌های نسل سوم و ضرورت تأسیس آن‌ها در جامعه توضیحاتی ارائه دهند. در صورت لزوم از سؤالات کاوشی مانند «مثلاً چی»، «یعنی چی»، «لطفاً یک مثال بزنید» یا «لطفاً بیشتر توضیح دهید» نیز استفاده شد. ترتیب سؤالات با پیشرفت مصاحبه و گردآوری داده‌ها تغییر یافت، به طوری که با توجه به نوع پاسخ مشارکت کننده و مد نظر قرار دادن سؤالات اصلی پژوهش به طور فردی بازنگری شدند.

تجزیه و تحلیل داده‌ها براساس روش تجزیه و تحلیل محتوا با رویکرد مرسوم انجام شد. متن پیاده شده مصاحبه‌ها پس از چندین بار مرور به واحدهای معنایی تشکیل دهنده و کوچک‌ترین واحدهای معنی دار (کد) شکسته شدند. استخراج کدها از متون مصاحبه توسط استاد و دانشجو به طور مستقل و توسط نرم افزار MAXQDA نسخه ۱۰ انجام شد. سپس کدها بازخوانی شدند تا براساس تشابه معنایی در زیرطبقات و طبقات اصلی جایگزین شوند و در نهایت محقق و مشارکت کنندگان به اشتراک معنایی درباره طبقات رسیدند. جمع‌آوری اطلاعات و فرایند تحلیل به طور متناوب و موازی انجام شد، به طوری که بعد از انجام هر مصاحبه، داده‌ها پیاده و تجزیه و تحلیل شدند. به منظور تعیین صحت داده‌ها^۵ نیز از معیارهای مقبولیت^۶، قابلیت اعتماد^۷، تأییدپذیری^۸ و انتقال‌پذیری^۹ استفاده شد. به منظور تعیین مقبولیت داده‌ها، ضمن درگیری مداوم با موضوع و داده‌ها، متن مصاحبه‌ها، کدهای

همچنین این نهادهای مهم، پذیرش خود، رشد شخصی و استقلال را به عنوان دیگر اهداف خود دنبال می‌کنند [۱۴، ۲۴]. نتایج مطالعات نیز پیشرفت در انواع ابعاد جسمی، اجتماعی و روانی افراد شرکت کننده در برنامه‌های این دانشگاه‌ها را نشان داده است. تمرکز اصلی آن‌ها آموزش به افراد سالمند به اصطلاح در «سن سوم» یا «محدوده سال‌های بین بازنشستگی و آغاز محدودیت‌های ناشی از سن» است تا این افراد بتوانند روند سالمندی را به عنوان یک مرحله مثبت در زندگیشان پشت سر بگذرانند [۲۳، ۲۴].

به دنبال افزایش جمعیت سالمندان، عمر طولانی‌تر آنان نسبت به گذشته و تأثیر مشکلات دوران بازنشستگی بر سلامت روان و کیفیت زندگی افراد در میان خانواده و جامعه، اقدام در جهت بهبود شرایط زندگی سالمندان بعد از بازنشستگی و فراهم آوردن محیطی جهت پرداختن آن‌ها به فعالیت‌های مورد علاقه لازم و ضروری به نظر می‌رسد [۱۲، ۲۶]. بنابراین به دلیل عدم گسترش این دانشگاه‌ها در کشور ما و ایجاد زمینه‌ای جهت پژوهش‌های مرتبط با این موضوع، مطالعه حاضر با هدف تعیین عوامل تسهیل‌گر و موانع در گرایش سالمندان به دانشگاه‌های نسل سوم انجام شد.

روش مطالعه

مطالعه حاضر از نوع کیفی و به روش تحلیل محتوا^۱ با رویکرد مرسوم^۲ است که هدف آن تفسیر محتوای داده‌های متنی با استفاده از فرایند طبقه‌بندی نظام‌مند، کدگذاری و تعیین درون‌مایه‌ها یا الگوها می‌باشد. پژوهش کیفی به منظور بررسی مشکلات پیچیده و وابسته به بستر با رویکردی عمیق و تأکید بر درک تجارب انسان به کار می‌رود [۲۷]. درست در مکانی که افراد مورد نظر در آنجا به سر می‌برند یا آن را انتخاب می‌کنند که تجربیاتشان آنجا رخ دهد، یعنی عرصه واقعی بروز پدیده‌ها [۲۸]. با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند ۱۹ نفر از اعضای کانون بازنشستگان شهر شهرکرد و افراد معرفی شده توسط مشارکت کنندگان انتخاب شدند که حداقل ۱ سال از بازنشستگی آن‌ها گذشته بود و حداکثر تنوع جنسیت و سطح تحصیلات را دارا بودند. علاوه بر این سواد خواندن و نوشتن، تمایل به شرکت در مصاحبه‌ها و توانایی برقراری ارتباط کلامی مناسب در بین آن‌ها وجود داشت.

از دیگر معیارهای ورود سالمندان به پژوهش رضایت آگاهانه جهت شرکت در مطالعه، علاقه به صحبت کردن، توانایی انتقال تجربیات به دیگران و همکاری مطلوب افراد با محقق بود. اختلالات شنوایی، گفتاری و روان‌پزشکی نیز با توجه به گفته سالمند یا اطرافیان وی از جمله معیارهای خروج فرد از مطالعه قرار گرفت. نمونه‌گیری با توجه به اهداف پژوهش، تا اشباع داده‌ها انجام شد. اشباع داده‌ها زمانی ایجاد می‌شود که توسعه مفهوم به خوبی انجام شده باشد و ادامه مصاحبه هیچ داده جدیدی

5. Trustworthiness
6. Credibility
7. Dependency
8. Confirmability
9. Transferability

3. Content Analyses
4. Conventional

در این مورد شرکت‌کننده شماره ۶ بیان می‌کند: «یک مشکل هست اینکه وقتی سن می‌ره بالا... مقداری اتوماتیک‌وار بی‌حوصله‌تر می‌شیم... ممکنه بعد از ۱۰ دقیقه دیگه تمرکز نداشته باشه و اون آموزشی که باید بگیره را نمی‌گیره»

باتوجه به یافته‌ها، مسافت و حمل و نقل یکی دیگر از زیرطبقات به‌دست‌آمده از این طبقه اصلی گزارش شد. این زیرطبقه به یک مفهوم کلی اشاره دارد که میزان و درجه دسترسی به دانشگاه را مشخص می‌کند. تردد سالمندان توسط سیستم حمل و نقل دانشگاه با هزینه مناسب یا رایگان می‌تواند استقبال سالمندان از دانشگاه را امکان‌پذیر کند.

شرکت‌کننده شماره ۶ عنوان می‌کند: «مثلاً یک نفر می‌خواد بره پارک از در خونه میاد بیرون چند قدم می‌ره می‌رسه به پارک ... اما برای دانشگاه چهار قدم نیست باید یک مسیری را برود و لازمه یکسری امکانات قرار داده بشه ...»

وجود نداشتن اعتماد اجتماعی یکی دیگر از موانع موجود در گرایش سالمندان به دانشگاه‌ها بود. زمان بر بودن، عدم امکانات، هزینه‌بر بودن و عدم رعایت اصول صحیح و مدیریت کارآمد از مهم‌ترین مفاهیمی بودند که در این زیرطبقه به آن‌ها اشاره شد و مانع تأسیس دانشگاه‌ها از نظر سالمندان می‌شوند.

شرکت‌کننده شماره ۱ در این مورد عنوان می‌کند: «گاهی اوقات به ایده‌ها و حرفایی هستن خیلی قشنگن اما عملیاتی شدنشون خیلی سخته. من که بعید می‌دونم این نکته‌ای که میگی به عمر ماها و نسل ماها جواب بده...»

براساس یافته‌ها، مشکلات اقتصادی-اجتماعی به‌عنوان زیرطبقه دیگر استخراج‌شده در این مطالعه بود. ضرورت توجه به وضعیت اقتصادی بازنشستگان جزء اولویت‌های جامعه محسوب می‌شود، چراکه مشکلات اقتصادی در زندگی افراد دارای اهمیت بسیاری است و دغدغه‌های اجتماعی و خانوادگی را به دنبال می‌آورد.

شرکت‌کننده شماره ۱ در این خصوص عنوان می‌کند: «اگر شخصی به یه مرحله‌ای برسه که تو مسائل یومیش مونده باشه، وامش مونده باشه، قسطش مونده باشه به قوله دیگ دانشگاه رفتنش چه مفهومی داره...»

نتایج حاصل از مطالعه نشان داد، نداشتن فرصت کافی یکی دیگر از موانع موجود در گرایش سالمندان به دانشگاه‌ها می‌باشد. علی‌رغم علاقه و اشتیاق سالمندان به برنامه‌های دانشگاه، به‌دلیل مشغله‌های مختلف زندگی به‌ویژه تلاش برای کسب درآمد بیشتر، فرصت کافی به‌منظور شرکت در کلاس‌ها برای آن‌ها فراهم نمی‌شود.

استخراج‌شده و زیرطبقات با تعدادی از کارشناسان سلامت سالمندی و شرکت‌کنندگان درمیان گذاشته شد تا میزان موافقت آنان با یافته‌های پژوهشگر مورد بررسی قرار گیرد. برای تعیین تأییدپذیری یافته‌ها نیز کلیه فعالیت‌های صورت‌گرفته ثبت شدند و گزارشی از فرآیند تحقیق ارائه گردید، به‌طوری‌که سایر محققین قادر به پیگیری کار باشند و این فرایند موجب اطمینان از عدم هر گونه سوگیری شود. همچنین به‌منظور قابل‌پذیرش و قابل‌اعتماد بودن داده‌های به‌دست‌آمده از روش بازنگری ناظرین استفاده شد، به‌طوری‌که یکی از متخصصین در زمینه مطالعات کیفی به مقایسه نتایج پرداخت تا یافته‌ها حاصل داده‌های حقیقی باشند. علاوه‌براین جهت انتقال‌پذیری، در نمونه‌گیری حداکثر تنوع‌پذیری صورت گرفت و پاسخ‌های شرکت‌کنندگان در مصاحبه‌ها با یافته‌های مطالعات مشابه مقایسه شد.

یافته‌ها

به‌طور کلی در این پژوهش ۱۹ نفر بازنشسته (۱۰ مرد و ۹ زن) با میانگین سنی ۶۳/۴۷ سال (حداقل ۵۴ سال و حداکثر ۷۸ سال) شرکت کردند. سایر ویژگی‌های جمعیت‌شناختی مربوط به شرکت‌کنندگان، در **جدول شماره ۱** ارائه شده است.

پس از خواندن دقیق مصاحبه‌ها و جدا کردن واحدهای مفهومی مطالعه کیفی حاضر که با رویکرد تحلیل محتوا انجام شد، تعداد ۳۶۴ کد اولیه به دست آمد. با تجزیه و تحلیل داده‌ها و مقایسه مداوم، کدها در ۱۴ طبقه فرعی و ۲ طبقه اصلی «موانع موجود در گرایش سالمندان به دانشگاه» و «عوامل تسهیل‌گر در گرایش سالمندان به دانشگاه» قرار گرفتند که رویکرد سالمندان به دانشگاه‌های نسل سوم را نشان داد (**جدول شماره ۲**). در ادامه هریک از این طبقه‌ها همراه با حیطه‌های مربوطه توضیح داده شده‌اند.

موانع موجود در گرایش سالمندان به دانشگاه

باتوجه به نتایج پژوهش، موانع موجود در گرایش سالمندان به دانشگاه، یکی از طبقات اصلی و مهمی بود که محدودیت‌هایی را برای حضور سالمندان در دانشگاه‌های نسل سوم ایجاد می‌کرد. این طبقه به عواملی اشاره دارد که با وجود آن‌ها از دیدگاه سالمندان استفاده و شرکت در برنامه‌های دانشگاه‌ها امکان‌پذیر نیست.

یکی از زیرطبقات به‌دست‌آمده از این طبقه اصلی تغییر فرآیند یادگیری با افزایش سن بود. سخت بودن فرآیند آموزش به سالمندان و محدودیت‌های دوران سالمندی مانند وضعیت جسمانی، تمرکز و حوصله افراد هنگام آموزش از نکات مهمی هستند که باید به آن‌ها توجه کرد.

جدول ۱. ویژگی‌های جمعیت‌شناختی شرکت‌کنندگان در پژوهش

کد	سن	جنس	وضعیت تاهل	تعداد سال‌های بازنشستگی	تحصیلات	شغل قبل بازنشستگی	اشتغال فعلی	بازگشت به کار دوره‌ای	ترتیب زندگی*
۱	۶۲	مرد	متاهل	۱۵	کارشناسی	معلم	بلی	خیر	همسر
۲	۶۴	زن	متاهل	۱۷	کاردانی	معلم	خیر	خیر	همسر
۳	۷۰	مرد	متاهل	۱۷	کارشناسی	معلم	بلی	خیر	همسر
۴	۷۴	مرد	متاهل	۲۲	کارشناسی	معلم	خیر	خیر	همسر و فرزندان
۵	۶۲	مرد	متاهل	۸	کارشناسی ارشد	کارمند دانشگاه شهر کرد	بلی	بلی (۴ سال)	همسر و فرزندان
۶	۶۳	مرد	همسر فوت‌شده	۱۴	کارشناسی	تهیه‌کننده صدا و سیما	خیر	بلی (۸ سال)	فرزندان
۷	۶۲	مرد	متاهل	۱۰	دیپلم	کارمند بانک	خیر	خیر	همسر و فرزندان
۸	۵۶	مرد	متاهل	۵	کاردانی	کارمند اداره پست	خیر	خیر	همسر و فرزندان
۹	۶۰	زن	متاهل	۷	کارشناسی	کارمند علوم پزشکی	خیر	خیر	همسر
۱۰	۶۰	زن	متاهل	۷	کارشناسی	کارمند علوم پزشکی	خیر	خیر	همسر و فرزندان
۱۱	۶۲	زن	متاهل	۱۴	کارشناسی ارشد	کارمند سازمان بهزیستی	خیر	خیر	همسر و فرزندان
۱۲	۶۳	مرد	متاهل	۱۰	کارشناسی	کارمند شهرداری	بلی	خیر	همسر و فرزند
۱۳	۵۴	زن	متاهل	۴	کارشناسی	کارمند دانشگاه شهر کرد	خیر	خیر	همسر و فرزندان
۱۴	۶۳	زن	مطلقه (مجرد)	۱۲	کارشناسی	کارمند سازمان بهزیستی	خیر	خیر	تنها
۱۵	۷۸	مرد	متاهل	۲۸	دیپلم	کارمند ذوب آهن	خیر	خیر	همسر
۱۶	۶۲	مرد	متاهل	۱۲	دیپلم	کارمند مخابرات	خیر	خیر	همسر و فرزند
۱۷	۶۰	زن	متاهل	۱	کارشناسی	کارمند بیمارستان	خیر	خیر	همسر
۱۸	۶۰	زن	متاهل	۱۱	کارشناسی	معلم	خیر	خیر	همسر و فرزند
۱۹	۷۱	زن	متاهل	۱۶	کارشناسی	مدرس دانشگاه شهر کرد	خیر	بلی (۵-۶ سال)	همسر

سالمند

* stnemegnarra gnivil (فرد با چه کسی یا کسانی زندگی می‌کند)

در این رابطه شرکت‌کننده شماره ۱۳ عنوان می‌کند: «... به هر صورت بایستی همون زیر ساخت اولیه که حالا سلامت جسم و فکر هست در درجه اول باشن تا اون بتونه ادامه پیدا کنه..»

نتایج حاصل از مطالعه، دغدغه داشتن برای جوانان را به‌عنوان مانع دیگری جهت گرایش سالمندان به دانشگاه‌های نسل سوم نشان داد. دغدغه خانواده‌ها برای شغل و وضعیت زندگی فرزندان یکی از مسائل مهمی است که در زندگی با آن مواجه هستند.

در این رابطه شرکت‌کننده شماره ۴ بیان می‌کند: «اینکه شما فرمودید بازنشست شدن و بچه‌ها بزرگ شدن... بزرگ از لحاظ جسمی و سنی شدن (با قاطعیت)... اما بیکار.. کنج خونه.. چقد هزینه‌های مالی جسمی کردن، دانشگاه را به انتها رسوندن، الان نشستن تو خونه ...»

در این رابطه شرکت‌کننده شماره ۲ بیان می‌کند: «والا من باتوجه‌به اینکه الان مشغله‌های تو خونم زیاده و درگیر خونه و اینا هستم فکر می‌کنم وقت کم میارم ...»

وجود ناتوانی‌ها در دوره سالمندی، باتوجه‌به یافته‌ها به‌عنوان زیرطبقه دیگری از این طبقه اصلی گزارش شد. رفته‌رفته با افزایش سن، ایجاد تغییرات فیزیولوژیک و بیماری‌ها، روحیات و حوصله افراد سالمند تغییر می‌یابد و توانایی آن‌ها جهت انجام فعالیت‌های موردعلاقه در زندگی رو به کاهش می‌رود که این امر می‌تواند بر میزان استقبال آن‌ها از دانشگاه‌های نسل سوم اثرگذار باشد.

عوامل تسهیل‌گر در گرایش سالمندان به دانشگاه

عوامل تسهیل‌گر در گرایش سالمندان به دانشگاه، یکی دیگر از طبقات اصلی و عامل مهمی جهت حضور سالمندان و استفاده از فضای دانشگاه‌ها توسط آنان گزارش شد. این طبقه به فراهم‌سازی عواملی ویژه سالمندان اشاره دارد که می‌تواند موجب استقبال آنان از دانشگاه‌های نسل سوم شود و با جلب رضایت، کارکرد مطلوب آنان را در محیط دانشگاه فراهم آورد و در نهایت به مقبولیت اجتماعی و حضور فعالانه این گروه از جامعه منجر شود.

یکی از زیرطبقات مرتبط با این طبقه اصلی، وجود رفاه و آسایش در زندگی بود. دغدغه نداشتن فراگیران، سلامت جسم و روان، احساس امنیت خاطر و آرامش در زندگی به‌عنوان یکی از عوامل مهم تسهیل‌کننده حضور سالمندان در دانشگاه‌های نسل سوم شناخته می‌شود.

شرکت‌کننده شماره ۲ در این رابطه بیان می‌کند: «اون معلمی می‌تونه از این موقعیتها و از این فعالیتها که به هر صورت آگهه، در نظر گرفته براشون، استفاده کنه که تأمین باشه زندگی»

نداشتن مسئولیت و هزینه یکی دیگر از موضوعات مورد تأکید افراد در گرایش به دانشگاه بود. باتوجه به دغدغه‌های زندگی افراد و مشکلات اقتصادی در جامعه امروزی عدم مسئولیت و متعادل بودن هزینه‌ها برای سالمندان از اهمیت خاصی برخوردار است.

در این مورد شرکت‌کننده شماره ۸ بیان می‌کند: «حالا می‌گم آگه برا مام راه بیفته جوری‌ام باشه هزینه‌هاش که بتونیم از پس هزینه‌ها بر بیایم.. پرداخت کنیم، خیلی عالیه»

زیرطبقه استخراج‌شده دیگر از این طبقه اصلی، وجود حمایت و امتیازات ویژه بود. بی‌شک ریشه‌یابی مشکلات بازنشستگان و حمایت از آن‌ها در امور مختلف زندگی (جسمی، روانی، معیشتی-اقتصادی) زمینه شرکت و استقبال سالمندان از دانشگاه‌های نسل سوم را فراهم می‌کند.

شرکت‌کننده شماره ۵ عنوان می‌کند: «بین فرد بازنشسته نیاز به یک حمایت روحی داره و من فکر می‌کنم تأمین این حمایت روحی از طریق همین مراکز آموزشی یا دانشگاه‌های نسل سومه یعنی میان فرد بازنشسته را آموزش میدن یا حمایتش می‌کنن تا اون حرفه و علاقه اش را دنبال کنه..»

افزایش سطح آگاهی و فرهنگ، یکی دیگر از عوامل تسهیل‌گر در گرایش سالمندان به دانشگاه، گزارش شد. به‌روز بودن، یادگیری مهارت، توانایی بهتر اندیشیدن و تفکر، پیشرفت و علم‌آموزی بدون وجود محدودیت سنی از مواردی بودند که افراد شرکت‌کننده به آن تأکید داشتند و فراهم شدن چنین شرایطی برای فراگیران به استقبال آن‌ها از دانشگاه‌ها منجر می‌شود.

شرکت‌کننده شماره ۵ بیان می‌کند: «خیلی علاقمندم تو این کلاسها شرکت کنم. آموزش‌های لازم رو ببینم... مثلاً برای مسافرت خارج از کشور آدم یه سری اطلاعاتی را باید داشته باشه... که وقتی رفت اونجا مشکلی براش ایجاد نشه...»

براساس نتایج زیرطبقه دیگر این طبقه اصلی، بومی‌سازی دانشگاه و برنامه‌ها بود. در مرحله اول اجرای این طرح به‌صورت آزمایشی^{۱۰} و پی بردن به نقاط قوت و ضعف آن و سپس فراهم آوردن امکانات لازم و بومی‌سازی دانشگاه‌ها با دیدگاه، نیازها و ارزش‌های سالمندان مهم‌ترین اقداماتی هستند که در جهت تأسیس دانشگاه‌های نسل سوم باید برداشته شوند.

شرکت‌کننده شماره ۱ بیان می‌کند: «اگر ایدش از اونجاس باید بتونن شرایط بومی، اقلیمی و وضعیت ما با اون‌ها را وفق بدن.. از همون امکاناتی که اونا دارن استفاده بکنن.»

مشارکت بازنشسته‌های توانمند در برنامه‌ها یکی از عوامل تسهیل‌گر و دارای اهمیت در بین شرکت‌کنندگان بود. به‌کارگیری سالمندان با تجربه و دارای مهارت کافی، استفاده از پیشنهادات و توانمندی‌های آنان به‌منظور آموزش، حس اعتمادبه‌نفس و استقلال را در سالمندان القا می‌کند و یک اصل ضروری در گرایش آن‌ها به دانشگاه‌های نسل سوم محسوب می‌شود.

در این خصوص شرکت‌کننده شماره ۱۹ بیان کرد: «... تجربه‌ام در خیلی از کشورا اهمیت داره. اینه که از خود بازنشسته‌ها هم می‌تونن به‌عنوان مدرس هم به‌عنوان کارآموز استفاده بشه...»

اهمیت تفاوت نگاه یا علایق افراد، زیرطبقه دیگر این طبقه اصلی شناخته شد. استقبال از دانشگاه‌های نسل سوم و تمایل به آن‌ها تا حدود زیادی به اراده، نگرش و نحوه تفکر افراد جامعه، محیط زندگی، تمایلات و ارزش‌های فردی بستگی دارد.

شرکت‌کننده شماره ۳ در این رابطه بیان می‌کند: «بستگی می‌کنه به افراد جامعه که زندگی می‌کنن.. بینش اون مردمی که اطرافش هستن.. بینش اون محیطی که هستن»

بحث

در این پژوهش، مهم‌ترین موانع موجود در گرایش سالمندان به دانشگاه‌ها، نبود اعتماد اجتماعی، قابل اجرا نبودن طرح، عدم تأثیر بر کیفیت زندگی افراد و مشکلات اقتصادی اجتماعی بودند. فرآیند یادگیری سالمندان نیز همانند گذشته نیست و در ابعاد جسمی و روانی دچار ناتوانی‌هایی شدند که شاید قادر به شرکت در کلاس‌ها و برنامه‌ها نباشند. ازطرفی با در نظر گرفتن مسافت، احتمال دغدغه بودن نحوه رفت‌وآمد نیز برای آن‌ها به وجود می‌آید. علاوه بر این افراد در دوران بازنشستگی فرصت بیشتری را به اعضای خانواده خود و مشغله‌های فرزندان اختصاص می‌دهند که این شرایط بر روال معمول زندگی آن‌ها اثرگذار است.

جدول ۲. طبقات اصلی و فرعی استخراج شده از مطالعه

اصلی	فرعی
موانع موجود در گرایش سالمندان به دانشگاه	تغییر فرآیند یادگیری با افزایش سن
	مسافت و حمل و نقل
	وجود نداشتن اعتماد اجتماعی
	مشکلات اقتصادی-اجتماعی
	نداشتن فرصت کافی
عوامل تسهیل گر در گرایش سالمندان به دانشگاه	وجود ناتوانی‌ها در دوره سالمندی
	دغدغه داشتن برای جوانان
	وجود رفاه و آسایش در زندگی
	نداشتن مسئولیت و هزینه
	وجود حمایت و امتیازات ویژه
	افزایش سطح آگاهی و فرهنگ
	بومی سازی دانشگاه و برنامه‌ها
	مشارکت بازنشسته‌های توانمند در برنامه‌ها
	اهمیت تفاوت نگاه یا علایق افراد

سالمند

امکانات آن‌ها به افرادی تعلق می‌گیرد که شرایط خاصی داشته باشند مثلاً توانایی مالی بیشتر، نژاد یا قومیت خاص در بعضی موارد که از دیدگاه آن‌ها روابط بین افراد بر چارچوب‌ها و ضوابط درون جامعه اولویت دارد.

همچنین رضایت از زندگی، احساس خودکارآمدی، استفاده از فرصت‌ها و کشف پتانسیل‌های درونی، بهبود وضعیت جسمانی و کیفیت زندگی در فراگیران دانشگاه‌های نسل سوم نشان داده شد [۱۹، ۳۸-۴۰] که ناهمسو با این مطالعات، شرکت‌کنندگان پژوهش حاضر بیان کردند دانشگاه نسل سوم و برنامه‌های آن‌ها بر کیفیت زندگی افراد تأثیری ندارد. دلیل آن می‌تواند نبود اعتماد اجتماعی، مشکلات اقتصادی-اجتماعی و دغدغه‌های افراد در زندگی باشد.

باتوجه به افزایش سن افراد و تغییرات فیزیولوژیک بدن [۴۱]، لازم است خدمات و طراحی فضاهای شهری و خدمات فرهنگی و بهداشتی به شکلی ارائه شود که افراد سالمند بدون وابستگی یا دریافت حداقل کمک از دیگران، بتوانند از این امکانات بهره‌مند شوند [۴۲] و از طرفی وضعیت سلامتی در مطالعات یکی از موانع آموزش افراد در دانشگاه‌ها شناخته شد [۲۵، ۳۰]. علاوه بر این همه اطلاعات و مطالب را نمی‌توان به شیوه یکسان آموزش داد، به همین دلیل هر محتوایی باتوجه به اینکه در چه سطحی از سطوح یادگیری قرار گرفته باشد، مستلزم استفاده از شیوه آموزشی

مطالعات در کشورهای مختلف مثل لهستان، مالت، انگلستان پیرامون دانشگاه‌های نسل سوم نشان داد عواملی مانند دور بودن محوطه‌های دانشگاهی از مراکز مسکونی، مشکلات مربوط به حمل و نقل و رفت و آمد موانع اصلی گرایش سالمندان به دانشگاه‌ها می‌باشند [۱۸، ۲۵، ۳۰]. در ایران نیز دسترسی و استانداردسازی حمل و نقل درون شهری به عنوان فعالیت‌های مورد تأکید سالمندان معرفی شدند [۳۱، ۳۲]. همسو با این مطالعات، در مطالعه حاضر مسافت و حمل و نقل به عنوان یکی از مشکلات و موانع گرایش به دانشگاه‌ها از جانب شرکت‌کنندگان معرفی شد.

علاوه بر این جذب افراد برتر جامعه، تعصبات قوی جنسیتی، اجتماعی، قومی، نژادی و سنی در دانشگاه‌های کشورهای مختلف گزارش شد [۲۳، ۲۴، ۳۳-۳۶]. عدم وجود اعتماد، نبود زیرساخت و بستر مناسب و عدم حمایت مالی نیز از مهم‌ترین مشکلات جهت دستیابی به اهداف دانشگاه‌های نسل سوم در دانشگاه‌های علوم پزشکی بودند [۳۷]. در همین راستا به عدم اعتماد اجتماعی در جامعه ایرانی می‌توان اشاره کرد و اینکه از دیدگاه مصاحبه‌شوندگان، احتمالاً دانشگاه‌ها به افراد خاصی اختصاص می‌یابند. باوجود این پژوهش دیگری، دریافت کمک‌های مالی جهت اداره و سازمان‌دهی بهتر و استفاده همگان از دانشگاه‌ها را عنوان کرد [۲۶] که با نتایج پژوهش حاضر همخوانی نداشت. در این مطالعه افراد شرکت‌کننده اظهار کردند که دانشگاه‌ها و

در ایتالیا بر خورداری از فناوری اطلاعات و ارتباطات بالاتر بین فراگیران U3A مشاهده شد [۴۶] و در اسپانیا و کراسنیک کسب دانش و مهارت‌های جدید، فعال کردن ذهن، یادگیری برای لذت [۴۷، ۲۲] و توسعه مهارت‌های مورد نیاز [۲۰] از انگیزه‌های سالمندان جهت استفاده از برنامه‌های دانشگاه‌های نسل سوم بود که با نتایج پژوهش ما نیز همخوانی داشت. در این رابطه نولز نظریه پرداز و پیشگام آموزش بزرگسال، یکی از ویژگی‌های مهم و بارز آموزش دهندگان بزرگسال را انگیزه و علاقه بیان می‌کند که با وجود سختی کار، این انگیزه بسیار قوی است و بیشتر از جنس مادی نمی‌باشد و آنچه این انگیزه را قوی‌تر می‌کند، مشوق‌های بیرونی و درونی است [۴۳].

مشارکت سالمندان در آموزش، مشاوره، مدیریت و شکل‌گیری برنامه‌های دانشگاه‌های نسل سوم چین، فنلاند و بریتانیا [۱۵، ۲۵] و استفاده از دانش و تجربیات آن‌ها در لهستان [۴۴] گزارش شد که با یافته‌های مطالعه ما هم‌راستا بود. در این زمینه تئوری «یادگیری خود راهبر» بیان می‌کند که یادگیرندگان، مسئولیت شناسایی نیازهای آموزشی خود، برنامه‌ریزی و اجرای آن را برعهده می‌گیرند و با ابتکار خود جهت دستیابی به اهداف یادگیری تلاش و فعالیت می‌کنند. این افراد دارای یادگیری هدفمند و معنی‌داری هستند و با توجه به انگیزه‌ی بالا در آن‌ها یادگیری‌شان از تداوم و پایداری بیشتری برخوردار است [۴۳]، اما پژوهشی در مالت نشان داد U3A علی‌رغم کارکردهای مثبت، مبتنی بر مدل‌های سنتی آموزشی است که آموزش را به‌عنوان جریان یک‌طرفه اطلاعات از آموزش‌دهندگان به فراگیران می‌داند [۴۸] و با نتیجه مطالعه ما مغایرت داشت، چراکه مصاحبه‌شوندگان می‌خواهند جهت استفاده از تجربیاتشان، افزایش اعتمادبه‌نفس، احساس لذت و پیشگیری از افسردگی در برنامه‌ها و تدریس در دانشگاه مشارکت داشته و فعال باشند.

احتمال علاقه به یادگیری مطالب ابتدایی در بین فراگیران [۱۹] و فعالیت‌های مرتبط با زمینه‌ی شغلی مورد علاقه [۴۹] از عواملی جهت گرایش سالمندان به U3Aها بودند که هم‌راستا با نتایج مطالعه ما به اهمیت تفاوت نگاه یا علایق افراد اشاره شد.

در این رابطه می‌توان به آندراگوژی که هنر و علم آموزش بزرگسالان و مبتنی بر مشارکت یادگیرندگان است، اشاره کرد که به‌عنوان یک الگوی آموزشی بر تجربه‌ها، انگیزه‌ها، نیازها، سبک‌ها و الگوهای یادگیری و انتظارات یادگیرندگان تأکید دارد. با تکیه بر همین اصول، آندراگوژی یک مدل فراگیر برای یادگیری بزرگسالان محسوب می‌شود و با تمرکز بر توسعه فرآیندی در آموزش و یادگیری، از یادگیرندگان بزرگسال نیز حمایت و تشویق می‌کند [۱۷].

مخصوص به خود است. همچنین عوامل گوناگونی نظیر نوع یادگیری، محتوا، محیط، فراگیر و شرایط در انتخاب راهبردهای آموزشی مؤثر هستند [۴۳]. در همین راستا، شرکت‌کنندگان مطالعه حاضر به وجود ناتوانی‌ها در دوران سالمندی و تغییر فرآیند یادگیری با افزایش سن اشاره کردند.

نظرسنجی انجمن بین‌المللی دانشگاه‌های نسل سوم در سال ۲۰۰۶ نیز نشان داد از جمله دلایل عدم تمديد عضویت در دانشگاه‌ها هزینه (۱۰ درصد) و مراقبت از خانواده (۱۹ درصد) می‌باشد [۲۵] که همسو با مطالعه ما، مصاحبه‌شوندگان بیان کردند به دلیل مشکلات اقتصادی و دغدغه داشتن برای فرزندان و جوانان‌شان نمی‌توانند در برنامه‌های دانشگاه شرکت کنند.

از طرف دیگر در این پژوهش با عوامل تسهیل‌گر روبه‌رو هستیم که با فراهم آمدن هر کدام از این عوامل می‌توان میزان استقبال و گرایش افراد سالمند به دانشگاه‌های نسل سوم را افزایش دهیم. برنامه‌های متنوع این دانشگاه‌ها زمانی برای سالمندان مفید و کاربردی است که نیازهای اولیه آن‌ها تأمین شوند و در زندگی از رفاه و شرایط مطلوب جسمانی برخوردار باشند. نداشتن هزینه و مسئولیت، حمایت از جنبه‌های گوناگون (بعد روانی، جسمانی و مالی)، در نظر گرفتن امتیازات ویژه مانند ایجاد اشتغال و کسب درآمد از مهارتی که سالمند در دانشگاه نسل سوم فراگرفته، می‌تواند در میزان استقبال سالمندان مؤثر باشد. علاوه بر این مشارکت فراگیران در آموزش مطالب به افزایش آگاهی و مهارت‌های آنان کمک می‌کند. بومی‌سازی دانشگاه‌ها مطابق با فرهنگ، اقلیم، دیدگاه و سبک زندگی افراد نیز از اهمیت خاصی برخوردار است.

دسترسی به بودجه و حمایت دولت‌های محلی، استفاده رایگان فراگیران از برنامه‌های دانشگاه‌ها یا گاه‌پرداخت هزینه‌های کم توسط آنان [۱۸، ۲۶، ۴۴] از عوامل تسهیل‌گری بودند که در مطالعات به آن‌ها اشاره شد و هم‌راستا با نتایج مطالعه حاضر شرکت‌کنندگان به نداشتن مسئولیت و هزینه برای خود اشاره کردند، اما امروزه شرکت‌کنندگان در فرانسه و بلژیک بیشتر از گذشته برای خدمات آموزش بزرگسالان هزینه پرداخت می‌کنند که به‌نوبه خود ممکن است بر تغییرات برنامه درسی اثر بگذارد [۲۶]. نتیجه این مطالعه با پژوهش ما مغایرت داشت، چراکه افراد شرکت‌کننده به دلیل مشکلات و دغدغه‌های اقتصادی قادر به پرداخت هزینه برای دانشگاه نیستند.

سالمندان زمانی در فضاهای شهری حضور می‌یابند که مطمئن باشند فضا پاسخ‌گوی نیازهای مختلف جسمی و روحی-روانی آنان است [۴۵]. به همین دلیل حمایت از برگزاری دوره‌های مختلف، پشتیبانی افراد در ابعاد روانی و مالی و اقدامات خیریه [۲۰، ۲۲، ۲۶] از عوامل گرایش سالمندان به دانشگاه‌های نسل سوم محسوب می‌شوند که با نتایج ما نیز هم‌راستا بود.

نتیجه گیری نهایی

در رابطه با دانشگاه های نسل سوم با موانعی روبه رو هستیم که نبود اعتماد اجتماعی، قابل اجرا نبودن طرح، عدم تأثیر آن بر کیفیت زندگی افراد، مشکلات اقتصادی-اجتماعی، تغییر فرآیند یادگیری، مسافت و حمل و نقل مهم ترین آن ها را شامل می شود. بنابراین جهت گرایش افراد به این دانشگاه ها رفاه و آسایش نسبی در زندگی، شرایط مطلوب جسمانی و حمایت از افراد ضرورت دارد و لازم است کارگروهی از متخصصین و صاحب نظران جهت فراهم نمودن زیرساخت های مورد نیاز و تدوین، بازنگری و نظارت بر اجرای قوانین دانشگاه ها تشکیل شود تا با برنامه ریزی و سازماندهی مناسب در جهت رفع موانع و ایجاد دانشگاه های نسل سوم بر پایه ویژگی های فرهنگی و اجتماعی جامعه ایرانی از دیدگاه سالمندان اقدام شود و بتوانیم در جهت ارتقا و بهبود کیفیت زندگی سالمندان گام مؤثری برداریم. رسانه های جمعی نیز با تبلیغ، اطلاع رسانی و بیان اهداف و برنامه های دانشگاه های نسل سوم می توانند در میزان آگاهی، مهارت ها و فرهنگ افراد تأثیر گذار باشند. نکته مهم دیگر بومی سازی دانشگاه ها مطابق با فرهنگ، اقلیم، علایق، سبک زندگی و تمایلات افراد است که ضروری به نظر می رسد با اجرای آزمایشی این طرح و پی بردن به نقاط قوت و ضعف آن، امکانات لازم را همانند دانشگاه های نسل سوم در سایر کشورها برای سالمندان فراهم کنند.

کاربردهای نظری و عملی

باتوجه به اینکه تحقیقات مشابه در این زمینه در ایران صورت نگرفته است و مطالعات انجام شده پیرامون دانشگاه های نسل سوم با رویکرد کیفی نیستند، بنابراین نتایج این تحقیق را می توان به عنوان نتایج جدید محسوب کرد. بنابراین پیشنهاد می شود جهت تأیید و تکمیل یافته های پژوهش حاضر، مطالعات آینده در مناطق دیگر و با روش های تحقیق کمی یا هر دو رویکرد کمی و کیفی صورت گیرد تا جنبه های دیگری که ممکن است باتوجه به محدودیت مکان مورد تحقیق و یا موارد فرهنگی خاص این منطقه، قابل کشف و ارزیابی نباشند، به دست آیند. علاوه بر این لازم است کارگروهی از متخصصین و صاحب نظران جهت فراهم نمودن زیرساخت های مورد نیاز و تدوین، بازنگری و نظارت بر اجرای قوانین دانشگاه های نسل سوم تشکیل شود تا با برنامه ریزی و سازماندهی مناسب، موانع گرایش به دانشگاه ها از منظر سالمندان و انتظارات آن ها در این رابطه مورد توجه و بررسی قرار گیرد. همچنین به منظور فرهنگ سازی، آگاهی و ایجاد نگرش صحیح سالمندان از چنین برنامه هایی ضروری است اهمیت دانشگاه ها، برنامه ها و اهدافشان از طریق رسانه های جمعی و تبلیغات مؤثر در جامعه صورت گیرد.

از محدودیت های مطالعه نیز می توان به وجود مشابهاات قومی، فرهنگی و جغرافیایی افراد سالمند شرکت کننده در پژوهش اشاره کرد. افراد با پیشینه قومی، موقعیت جغرافیایی و اجتماعی متفاوت احتمالاً نگرش های متفاوتی نسبت به دانشگاه های نسل سوم خواهند داشت. باتوجه به سالمند بودن گروه هدف در این پژوهش، بی حوصلگی و خستگی افراد در جریان مصاحبه پیش می آمد که پژوهشگر سعی کرد تمامی اطلاعات مورد نیاز را در یک مصاحبه دریافت کند. در مواردی نیز با وجود توضیحات لازم پیرامون موضوع مورد مطالعه و هدف از اجرای آن، عدم تمایل و همکاری برخی افراد به شرکت در مصاحبه و ضبط شدن صدایشان از دیگر محدودیت های پژوهش حاضر به شمار می روند.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

این پژوهش در کمیته اخلاق دانشگاه علوم پزشکی بابل تأیید و با کد اخلاق IR.MUBABOL.HRI.REC.1400.018 تصویب شده است.

حامی مالی

مطالعه حاضر برگرفته از پایان نامه کارشناسی ارشد سارا مغاره دهکردی در رشته سلامت سالمندی در کمیته تحقیقات دانشجویی دانشگاه علوم پزشکی بابل می باشد و هیچ گونه کمک مالی از سازمانی های دولتی، خصوصی و غیرانتفاعی دریافت نکرده است.

مشارکت نویسندگان

همه نویسندگان به طور یکسان در مفهوم و طراحی مطالعه، جمع آوری و تجزیه و تحلیل داده ها، تفسیر نتایج و تهیه پیش نویس مقاله مشارکت داشتند.

تعارض منافع

بنابر اظهار نویسندگان، این مقاله تعارض منافع ندارد.

تشکر و قدردانی

نویسندگان از همراهی سالمندان محترم و دانشگاه علوم پزشکی بابل در انجام این پژوهش تقدیر و تشکر می کنند.

References

- [1] Mahmoudzadeh H, Aghayari Hir T, Hatami D. [Study and analysis of the elderly population of the Iran (Persian)]. *Geographical Researches*. 2022; 37(1):111-25. [\[Link\]](#)
- [2] Dindar Farkoosh J, Kazemi Poursabet S, Ansari H. Foresight of the aging process of Iran's population in different regions and demographic groups until 1420. *Future Studies of Management*. 2022; 32(128):103-22. [\[Link\]](#)
- [3] WHO. Ageing and health. Geneva: WHO; 2024. [\[Link\]](#)
- [4] Khodamoradi A, Hassanipour S, Daryabeigi Khotbesara R, Ahmadi B. [The trend of population aging and planning of health services for the elderly: A review study (Persian)]. *Journal of Torbat Heydariyeh University of Medical Sciences*. 2018; 6(3):81-95. [\[Link\]](#)
- [5] Firozeh M, khaledian Z. [Identifying physical health status and its association with depression among retired staffs of Bojnourd education department (Persian)]. *Journal of Geriatric Nursing*. 2015; 1(3):104-13. [\[Link\]](#)
- [6] Sum S, Mahmoodi Y, Tirgar A. [Retirement syndrome among Babol city retirees (Persian)]. *Salmand: Iranian Journal of Ageing*. 2015; 10(3):100-9. [\[Link\]](#)
- [7] Rezvani Khaledi F, Pedram A. [Alternative futures of population ageing in Iran with causal layered analysis (Persian)]. *Interdisciplinary Studies on Strategic Knowledge*. 2020; 3(12):373-404. [\[Link\]](#)
- [8] Gheibizadeh M, Pourghane P, Mosaffa khomami H, Heidari F, Atrkar Roushan Z. [The relationship between stressors and coping strategies employed by retired elderly (Persian)]. *Iranian Journal of Psychiatric Nursing*. 2017; 4(5):36-43. [\[DOI:10.21859/jjpn-04056\]](#)
- [9] Golparvar M, Bozorgmehri K, Kazemi MS. [Integrative relationship between retirement syndromes components with general health symptoms among retired adults (Persian)]. *Salmand: Iranian Journal of Ageing*. 2011; 6(2):15-25. [\[Link\]](#)
- [10] Rashidi M, Ebadi A, Fathi Ashtiani A, Nobahar M, Haji Amini Z. [Investigating the relationship between demographic factors and quality of life and health in retired nurses (Persian)]. *Health Research Journal*. 2017; 2(4):269-77. [\[Link\]](#)
- [11] Reisi A, Fathi Ashtiani A, Salimi SH, Rabie M. [Considering the general health of retired high rank police officers and providing some solutions to reduce their psychological problem during retirement (Persian)]. *Journal of Police Medicine*. 2017; 5(5):351-60. [\[DOI:10.30505/5.5.351\]](#)
- [12] Yektatalab S, Zeraati S, Hazratti M, Najafi S. The effect of psychoeducational intervention on retirement syndrome among retired nurses: A field trial. *Online Journal of Health and Allied Sciences*. 2017; 16(4):8. [\[Link\]](#)
- [13] Saputra AT, Rahmawati D, Kaloh AP. The relationship between self-esteem and retirement syndrome among Angkasa Pura's former upper managerial retirees in facing retirement. *IOSR Journal of Humanities and Social Science (IOSR-JHSS)*. 2020; 25(2):39-43. [\[Link\]](#)
- [14] Formosa M. Universities of the Third Age: A rationale for transformative education in later life. *Journal of Transformative Education*. 2010; 8(3):197-219. [\[DOI:10.1177/1541344611419857\]](#)
- [15] Ratsoy G. The roles of Canadian universities in heterogeneous third-age learning: A call for transformation. *Canadian Journal of Higher Education*. 2016; 46(1):76-90. [\[DOI:10.47678/cjhe.v46i1.185319\]](#)
- [16] Mohammadhasani N, Fardanesh H. [Analysis of andragogy and designing a model for adult education in technologybased environments (Persian)]. *Journal of Curriculum Technology*. 2016; 1(1):35-47. [\[DOI:10.22077/jct.2016.661\]](#)
- [17] Falahi M, Rezaei AM, Delavarpour M. [Necessity and how to employees' participation in the pre-training processes in the andragogy model (Persian)]. *Sociology of Education*. 2023; 9(2):173-84. [\[Link\]](#)
- [18] Formosa M. The French and British models of the University of the Third Age: A socio-historical analysis. *World Studies in Education*. 2020; 21(2):27-43. [\[DOI:10.7459/wse/21.2.03\]](#)
- [19] Formosa M. Active ageing through lifelong learning: The University of the Third Age. In: Formosa M, editor. *The University of the Third Age and active ageing. International Perspectives on Aging*, vol 23. Cham: Springer; 2019. [\[DOI:10.1007/978-3-030-21515-6_1\]](#)
- [20] Marcinkiewicz A. The University of the Third Age as an institution counteracting marginalization of older people. *Journal of Education Culture and Society*. 2011; 2(2):38-44. [\[DOI:10.15503/jecs20112.38.44\]](#)
- [21] Tabatabaei SM, Roostai F. University of the third age: A unique model for successful implementation of "active ageing". *Health Scope*. 2014; 3(2):e93540. [\[DOI:10.17795/jhealthscope-18297\]](#)
- [22] Rynkowska D. Universities of the third age and their role in education and preventive gerontology. *European Journal of Sustainable Development*. 2020; 9(3):58-66. [\[DOI:10.14207/ejds.2020.v9n3p58\]](#)
- [23] Formosa M. Four decades of universities of the third age: Past, present, future. *Ageing & Society*. 2014; 34(1):42-66. [\[DOI:10.1017/S0144686X12000797\]](#)
- [24] Robbins-Ruszkowski JC. Challenging marginalization at the universities of the third age in Poland. *Anthropology & Aging*. 2013; 34(2):157-69. [\[DOI:10.5195/aa.2013.18\]](#)
- [25] Formosa M. Lifelong learning in later life: The universities of the third age. *Lifelong Learning Institute Review*. 2010; 5:1-12. [\[Link\]](#)
- [26] Swindell R, Thompson J. An international perspective on the university of the third age. *Educational Gerontology: An International Quarterly*. 1995; 21(5):429-47. [\[DOI:10.1080/0360127950210505\]](#)
- [27] Mehrdad N, Oskoei F, Seyed Fatemi N, Rezaei M, Ebrahimi H. [Qualitative content analysis (Persian)]. Tehran: Boshra Science Publishing Center; 2013. [\[Link\]](#)
- [28] Mirzaie M, Darabi S. [Population aging in Iran and rising health care costs (Persian)]. *Iranian Journal of Ageing*. 2017; 12(2):156-69. [\[DOI:10.21859/sija-1202156\]](#)
- [29] Adib Haj Bagheri M, Parvizi S, Salsali M. [Qualitative research methods (Persian)]. Tehran: Boshra Publications; 2011. [\[Link\]](#)
- [30] Patterson R, Moffatt S, Smith M, Scott J, McLoughlin C, Bell J, et al. Exploring social inclusivity within the University of the Third Age (U3A): A model of collaborative research. *Ageing & Society*. 2016; 36(8):1580-603. [\[DOI:10.1017/S0144686X15000550\]](#)

- [31] Sadeghi F, Kaldi A, Sahaf R. [Elderly people and their family care explanation of their experience from age-friendly city of Tabriz (Persian)]. *Salmand: Iranian Journal of Ageing*. 2012; 6(1):41-51. [\[Link\]](#)
- [32] Kalantar M, Tirgar A, Pourhadi S. [Identifying structural suitability components of aged-friendly mosques in Iran: A qualitative study (Persian)]. *Salmand: Iranian Journal of Ageing*. 2021; 16(3):362-75. [\[DOI:10.32598/sija.2021.16.3.2414.2\]](#)
- [33] Chahine MA, Sibai AM. The university of the third age in Lebanon: Challenges, opportunities and prospects. In: Formosa M, editor. *The university of the third age and active ageing. International Perspectives on Aging*, vol 23. Cham: Springer; 2019. [\[DOI:10.1007/978-3-030-21515-6_15\]](#)
- [34] Formosa M. Education and older adults at the University of the Third Age. *Educational Gerontology*. 2012; 38(2):114-26. [\[DOI:10.1080/03601277.2010.515910\]](#)
- [35] Formosa M. *The University of the Third Age and active ageing. European and Asian-Pacific Perspectives* Cham: Springer; 2019. [\[DOI:10.1007/978-3-030-21515-6\]](#)
- [36] Klimczuk A. Universities of the third age in Poland: emerging model for 21st century. *Journal of Education, Psychology and Social Sciences*. 2013; 1(2):8-14. [\[Link\]](#)
- [37] Abdi M, Jameie SB, Gholami MS, Jalilvand H, Pourrahimi M. [Knowledge and attitude towards third generation universities from the perspective of medical science students (Persian)]. *Educational Development of Judishapur*. 2021; 12(1):21-7. [\[Link\]](#)
- [38] Kobylarek A, Błaszczyński K, Ślósarz L, Madej M, Carmo A, Hlad L, et al. The quality of life among university of the third age students in Poland, Ukraine and Belarus. *Sustainability*. 2022;14(4):20-49. [\[DOI:10.3390/su14042049\]](#)
- [39] Krzepota J, Biernat E, Florkiewicz B. The relationship between levels of physical activity and quality of life among students of the university of the third age. *Central European Journal of Public Health*. 2015; 23(4):335-9. [\[DOI:10.21101/cejph.a4136\]](#) [\[PMID\]](#)
- [40] Sonati JG, Modeneze DM, Vilarta R, Maciel ES, Boccaletto EM, da Silva CC. Body composition and quality of life (QoL) of the elderly offered by the "University Third Age" (UTA) in Brazil. *Archives of Gerontology and Geriatrics*. 2010; 52(1):e31-5. [\[DOI:10.1016/j.archger.2010.04.010\]](#) [\[PMID\]](#)
- [41] Rahmanpour MS, Ebadi A, Tirgar A. [The necessity of ergonomic considerations in accreditation of hospitals with emphasis on elderly features (Persian)]. *Iranian Journal of Ergonomics*. 2018; 6(3):1-10. [\[DOI:10.30699/jergon.6.3.1\]](#)
- [42] Jeste DV, Blazer DG 2nd, Buckwalter KC, Cassidy KK, Fishman L, Gwyther LP, et al. Age-friendly communities initiative: Public health approach to promoting successful aging. *The American Journal of Geriatric Psychiatry*. 2016; 24(12):1158-70. [\[DOI:10.1016/j.jagp.2016.07.021\]](#) [\[PMID\]](#)
- [43] Rasooli K, Ahghar Q, Asadzadeh H. [Effectiveness of teaching learning strategies under the guidance of adult educators (Persian)]. *Educational Development of Judishapur*. 2021; 11(4):984-92. [\[Link\]](#)
- [44] Gierszewski D, Kluzowicz J. The Role of the University of the Third Age in meeting the needs of older adult learners in Poland. *Gerontology & Geriatrics Education*. 2021; 42(3):437-51. [\[DOI:10.1080/02701960.2021.1871904\]](#) [\[PMID\]](#)
- [45] World Health Organization. *Global age-friendly cities: A guide*: Geneva: World Health Organization; 2007. [\[Link\]](#)
- [46] Cattaneo M, Malighetti P, Spinelli D. The impact of university of the third age courses on ICT adoption. *Computers in Human Behavior*. 2016; 63:613-9. [\[DOI:10.1016/j.chb.2016.05.087\]](#)
- [47] Villar F, Pinazo S, Triadó C, Celdrán M, Solé C. Older people's university students in Spain: A comparison of motives and benefits between two models. *Ageing & Society*. 2010; 30(8):1357-72. [\[DOI:10.1017/S0144686X10000565\]](#)
- [48] Formosa M. Older adult education in a Maltese University of the Third Age: A critical perspective. *Education and Ageing*. 2000; 15(3):315-39. [\[Link\]](#)
- [49] Formosa M. From invisibility to inclusion: Opening the doors for older men at the University of the Third Age in Malta. *Gerontology & Geriatrics Education*. 2022; 43(4):443-55. [\[DOI:10.1080/02701960.2021.1913413\]](#) [\[PMID\]](#)